Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 2

I. Въведение 3

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Първомай 4

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване 24

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове 30

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях 31

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен 32

I. Въведение

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения“, който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Първомай за периода 2018-2020 г., съгласно чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/2000 г. изм. ДВ бр. 96/2017 г.) и Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.)

Лечебните растения са важна част от растителните ресурси на България. Те намират приложение в медицината, българското домакинство, използват се за хранителни и козметични цели и др.

В последните години, обаче, тяхното използване се увеличава, най-вече поради износът към други страни и те придобиват икономическо значение, поради търговските цели, за които се използват.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Лечебните растения се опазват от увреждане и унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им използване като част от естествения генетичен растителен фон. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазване на биологичното им разнообразие. Опазването им включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, което неизбежно довежда до влошаване на биологичните им показатели и това от своя страна затруднява възстановяването им, а при по-лоши случаи довежда и до тяхното изчезване.

Разделът „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Първомай

На територията на община Първомай се срещат 82 вида лечебни растения.

Находищата на лечебни растения на територията на общината са предимно повсеместно разпространени, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди. На *Таблица 1.* е представена основна информация относно лечебните растения, разпространени на територията на община Първомай.

Таблица 1. Раздел „Лечебни растения“ към Общинската програма за опазване на околната среда на община Първомай за периода 2018-2020 г.

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
1	Блатно кокиче *Leucojum aestivum Amaryllidaceae*	с. Виница с. Градина	Повсеместно	Под режим на опазване	Лични нужди, фармацевтични цели	Забранено събиране на листо-стъблена маса	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
2	Смрадлика *Cotinus coggygria, Anacardiaceae*	Гористи местности из дъбови гори	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
3	Ветрогон *Eryngium campestre, Apiaceae*	Сухи тревисти места, из храсталаци	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
4	Бръшлян *Hedera helix, Araliaceae*	Гористи местности в населени места, край р. Марица	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
5	Вълча ябълка *Aristolochia clematitis*	Сухи тревисти места, покрай пътища, ТП ДГС „Първомай“	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
6	Волски език Phyllitis scolopendrum, Aspleniaceae	Около влажни и сенчести места	Поединично	Под специален режим на опазване. Забрана за стопанско ползване, но не и за лични нужди	Лични нужди, стопански цели	Лист – допустимите за събиране количества се определят годишно		-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
7	Сбит равнец *Achillea coarctata, Asteraceae*		Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
8	Влакнест равнец Achillea setacea	Ливади и пасища, каменисто и тревисти места, изоставени ниви, край пътища	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
9	Багрилно подрумиче *Anthemis tinctoria*	Из тревисти райони, хълмове, храсталаци, край пътища	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
10	Черен пелин *Artemisia vulgaris*	Из храсталаци, край пътища, необработваеми места	-	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
11	Синя жлъчка *Cichoria intybus*	Сухи тревисти места, обработваеми и необработваеми площи до 100 м.	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	50/70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
12	Чобанка *Petasites hybridus*	Каменливи и влажни места край потоци	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
13	Бял трън *Silybum marianum*	Край пътища и сгради	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, корен	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
14	Вратига *Tanacetum vulgare*	Тревисти местности, около реки	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
15	Подбел *Tussilago farfara*	По поречието на реките	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
16	Кисел трън *Berberis vulgaris*	Песъчливи и сухи места	Поединично	Под специален режим на опазване	Лични нужди, стопански цели	Стрък – допустимите за събиране количества се определят годишно	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
17	Черен оман *Symphytum officinale*	По влажни места, из ливадите край реките	-	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, корен	70%	1 година лист (2 години корен)	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									увреждане на находищата
18	Поточарка *Nasturtium officinalis*	Край реки и потоци	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
19	Хмел *Humulus lupulus*	По влажни места, из храсталаци, необработваеми площи	Поединично или в групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
20	Тревист бъз *Sambucus ebulis*	Покрай речни тераси, пътища, земеделски земи, широколистни гори	Плътни популации; Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
21	Черен бъз *Sambucus nigra*	Край р. Марица; край пътища и храсталаци	Поединично, на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят	70% 80%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
22	Голо изсипливче *Herniaria glabra*	По сухи, песъчливи и каменисти терени	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
23	Влакнесто изсипливче *Herniaria hirsuta*	По сухи, песъчливи и каменисти терени, покрай речни тераси	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
24	Лечебно сапунче *Saponaria officinalis*	Влажни, чакълести места, край реки и потоци	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен, стрък	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
25	Червен кантарион *Centaurea erythrea*	Сухи тревисти и каменливи места, ливади и горски поляни	Поединично	Под специален режим на опазване и ползване	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
26	Дива тиква *Bryonia alba*	Из храсталаци, влажни места, като бурен	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	3 години	Добиване по методи и със средства

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									недопускащи увреждане на находищата
27	Кукувича прежда *Cuscuta europaea*	Като плевел в ниви	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
28	Полски хвощ Equisetum arvense	По напоителните и отводнителните канали, изкопите, насипите, покрай жп линии	-	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Семена	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
29	Жаблек *Galega officinalis*	Влажни места, покрай реки и канали	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
30	Лечебна комунига *Melilotus officinalis*	Край пътища извън населени места	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
31	Обикновен гръмотрън *Ononis arvensis*	Кв. Дебър, пасище на гр. Първомай	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
32	Блатна тинтява *Gentiana pneumonanthe*	Влажни, тревисти и мочурливи места	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
33	Зловонен здравец *Geranium robertianum*	Влажни и сенчести места	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, корен	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
34	Кръвен здравец *Geranium sanquineum*	Тревисти и каменисти места	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, корен	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
35	Жълт кантарион *Hypericum perforatum*	Покрай р. Марица, с. Дълбок извор, Поройна,	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		Брягово, Искра, Езерово							увреждане на находищата
36	Бударица *Galeopsis tetrachit*	Каменливи и тревисти места и като плевел из посевите	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
37	Дяволска уста *Leonurus cardiaca*	По тревисти и буренливи места	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
38	Пчелинок *Marrubium vulgare*	Край тревисти местности	На групи, на петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
39	Маточина *Melissa officinalis*	Храсталаци и влажни места, край пътища	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
40	Водна мента *Mentha aquatica*	Влажни места, покрай реки и канали	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
41	Блатна мента *Mentha pulegium*	Около заливаеми места	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
42	Обикновен риган *Origanum vulgar*	По каменливи места, храсталаци	-	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
43	Обикновено подъбиче *Teucrium chamedrys*	Скалисти места, гори и храсталаци, ТП ДГС „Първомай“	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
44	Бяло подъбиче *Teucrium polium*	По светли, сухи тревисти и припечни места	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									увреждане на находищата
45	Зайча сянка *Asparagus officinalis*	Тревисти места, храсталаци, ТП ДГС „Първомай“	Повсеместно	Специален режим на опазване	Лични нужди, стопански цели	-	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
46	Момина сълза *Convallaria majalis*	Храсталаци и гори, ТП ДГС „Първомай“	Повсеместно	Специален режим на опазване	Лични нужди, стопански цели	Стрък – допустимите за събиране количества се определят годишно	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
47	Бял имел *Viscum album*	Прикрепен по клоните на дърветата (широколистни)	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
48	Лечебна ружа *Althea officinalis*	По влажни места, храсталаци, покрай р. Марица	-	Защитен вид	Забранено събирането на билки от естествените му находища	Лист	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
49	Горски слез Malva sylvestris	В равнините, по тревисти места,	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят, лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		край пътища и огради							средства недопускащи увреждане на находищата
50	Червен божур *Paeonia peregrina*	Гори, храсталаци, сухи и каменливи места	-	Под специален режим на опазване и ползване	Лични нужди	Корен, семена - допустимите за събиране количества се определят годишно	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
51	Змийско мляко *Chelidonium majus*	Каменисти, сенчести и открити влажни места	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
52	Росопас *Fumaria officinalis*	Тревисти места, необработваеми площи	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	След 2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
53	Теснолистен живовляк *Plantago lanceolata*	Обработваеми земи и пасища	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
54	Широколистен живовляк *Plantago major*	Тревисти и песъчливи места, покрай речни тераси	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
55	Голяма телчарка *Polygala major*	Ливади и тревисти места	На групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
56	Пача трева *Polygonum avicularia*	Сухи местообитания	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, стъбло	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
57	Обикновен киселец *Rumex acetosa*	Влажни ливади	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, стъбло	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
58	Козя брада *Rumex acetosella*	Ливади и горски поляни	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									увреждане на находищата
59	Обикновен повет *Clematis vitalba*	Гористи зони край реки с наличие на по-ниски дървета и храсти	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
60	Кукуряк *Helleborus odorus*	Храсталаци, поляни	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
61	Жълтурче *Ranunculus ficaria*	Влажни сенчести места и ливади	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен, лист	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
62	Елшовиден зърнастец *Frangula alnus*	Широколистни храсталаци, край реки и блата, каменисти места	Поединично или на групи	Под специален режим на опазване	Забрана за събиране в териториите на националните паркове	Кора	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
63	Драка *Paliurus spina-christi*	Каменисти и скалисти склонове	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	70/80%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
64	Обикновен глог *Crataegus monogina*	Гористи местности, планински храсталаци	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист, плод, цвят	70/80%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
65	Горска ягода *Fragaria vesca*	Гори, поляни и храсталаци, ТП ДГС „Първомай“	На групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
66	Градско омайниче *Geum urbanum*	Храсталаци, сенчести гори, край горски пътеки	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
67	Пълзящо прозорче *Potentilla reptans*	Сухи скалисти места	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък		Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									увреждане на находищата
68	Еньовче *Galium verum*	Умерено сухи и умерено влажни поляни, ливади и пасища	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	1 година	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
69	Черна топола *Populus nigra*	Чакълести, влажни, песъчливи и каменливи места	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Пъпки, кора	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
70	Бяла върба *Salix alba*	По поречията на реки и потоци	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Кора	40%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
71	Ракита *Salix purpurea*	Блата, потоци, влажни места и езера	Поединично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Кора, лист	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
72	Вълнест напръсник	Сухи, тревисти и каменисти места	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
	Digitalis lanata								средства недопускащи увреждане на находищата
73	Сиротица *Gratiola officinalis*	Влажни поляни и ливади, край мочурища	На групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
74	Лечебен лопен *Verbascum phlomoides*	Гори, храсталаци, сечища	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят	70/80%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
75	Висок лопен *Verbascum thapsiforme*	Сухи и тревисти места, храсталаци, необработваеми места	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят	70/80%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
76	Черен блян *Hyoscyamus niger*	Край селища	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
77	Мехунка *Physalis alkekengii*	По храсталаци, покрай огради и канавки	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
78	Черно кучешко грозде *Solanum nigrum*	Край селища и изоставени и буренясали места	Поединично или на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
79	Върбинка *Verbena officinalis*	Тревисти и буренливи места	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	Стъбло, цвят, плод (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
80	Миризлива теменуга *Viola odorata*	Гористи местности и храсталаци	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен	70%	2 години	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
81	Трицветна теменуга *Viola tricolor*	Тревисти местности, край пътища, като плевел в	На групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
		необработваеми земи							увреждане на находищата
82	Бабини зъби *Tribilus terrestris*	Песъчливи и каменливи места, като плевел в лозята	Пасищата на кв. Дебър	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	-	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Източник: Общинска администрация – Първомай, ТП ДГС – Първомай, Билкозаготвителен пункт – гр. Първомай

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

1/ събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;

2/ придобиването на билки за първична обработка или преработка;

3/ събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения на територията на община Първомай се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Позволително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения позволително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. областния управител, когато ползването е от земеделски земи - държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;

4. директора на дирекцията на националния парк, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;

5. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

6. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

7. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по

лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване; срока на ползване; други условия, свързани с опазване на находището; лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляра на позволителното.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

При издаването на позволителни на територията на община Първомай се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ - Пловдив за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ - Пловдив;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок - до 31 януари за представяне в РИОСВ - Пловдив обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на община Първомай;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на позволителното за ползване.

По данни на общинска администрация - Първомай за периода 2014-2017 г. са издадени 7 бр. позволителни за ползване на лечебни растения на територията на общината, като през 2014 г. са издадени 3 позволителни, 2015 г. – 2, 2016 г. – 1 и 2017 г. – 1.

При издаване на позволителните са спазени следните условия:

- ✓ Период за ползване: Листа – преди цъфтеж. Цветове – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- ✓ Начин на ползване: Листа – чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата. Цветове – чрез откъсване или отрязване на целите съцветия;
- ✓ Препоръчителни инструменти: режещи инструменти (ножици, сърп, нож) - да бъдат без ръжда по режещите повърхности;
- ✓ Изисквания за опазване на находището: да не се допуска увреждане на други части на растенията и други растения. Да не се чупят и кършат безразборно клоните на дърветата.

Ползвателят на позволителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

- ✓ Да не допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- ✓ Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;
- ✓ Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;
- ✓ След изтичането на посочените в позволителното срокове да не се разпорежда с останалите недобити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;
- ✓ При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Когато билките са добити от култивирани насаждения, според нормативните изисквания те се придружават от удостоверения, за които все още няма утвърдена законова форма. Тези удостоверения се издават от Кмета на общината след проверки, които установяват дали количеството на добитите билки отговаря на площта на култивираните насаждения - така може да се прецени, дали не са използвани билки от естествени находища, което е важно за тези лечебните растения, които са защитени или са под специален режим на опазване и ползване.

Съгласно Заповед № РД-56/01.02.2018 г. на Министъра на околната среда и водите на основание на чл. 10., ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения са определени допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки: Божур червен *(Paeonia peregrina Mill.)*, Зърнастец елшовиден *(Frangula alnus Mill.)*, Иглика лечебна *(Primula veris L.)*,

Катарника, Пелин бял *(Artemisia alba Turra)*, Лазаркиня, Еньовче ароматно *(Galium odoratum (L.) Scop.)*, Лудо биле, Старо биле *(Atropa belladonna L.)*, Ранилист лечебен *(Betonica officinalis L.)*, Решетка безстъблена *(Carlina acanthifolia All.)*, Тлъстига лютива, Жълто прозориче *(Sedum acre L.)*, Трън кисел *(Berberis vulgaris L.)*, Шапиче *(Alchemilla vulgaris complex)*.

От посочените лечебни растения на територията на община Първомай се срещат Зърнастец елшовиден (Frangula alnus Mill.), Трън кисел (Berberis vulgaris L.).

Със заповедта на Министъра на околната среда и водите се забранява събирането в националните паркове на горепосочените видове лечебни растения. Забранява се и разпределението на билки от горепосочените видове лечебни растения на билкозаготовителни пунктове, които не отговарят на изискванията на Наредба №5 от 19.07.2004 г. на МЗ, обн. ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.

На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка *(Chicus benedictus L.)*, Волски език *(Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.)*, Горицвет пролетен *(Adonis vernalis L.)*, Дилянка лечебна, валериана *(Valeriana officinalis L.)*, Залист бодлив *(Ruscus aculeatus L.)*, Изтравниче, страшниче *(Asplenium trichomanes L.)*, Исландски лишей *(Cetraria islandica (L.) Ach.)*, Исоп лечебен *(Hyssopus officinalisL. ssp.aristatus)*, Какула едроцветна *(Salvia tomentosa Mill.)*, Копитник *(Asarum europaeum L.)*, Мечо грозде *(Arctostaphyllos uva-ursi (L.) Spreng)*, Момина сълза *(Convallaria majalis L.)*, Оман бял *(Inula helenium L.)*, Папаронка жълта, жълт мак *(Glaucinum Flavum Crantz)*, Пелин сантонитов *(Artemisia santonicum L.)*, Пирински/Мурсалски/Алиботушки чай *(Sideritis scaedica Grisb.)*, Пищялка панчичева *(Angelica pancici Vand)*, Плаун бухалковиден *(Lycopodium clavatum L.)*, Риган бял *(Origanum vulgare L. Ssp. Hirtum (Link) letswaart)*, Ружа лечебна *(Althaea officinalis L.)*, Салеп *(Orchis sp. diversa)*, Смил жълт *(Helichrysum arenarium (L.) Moech.)*, Хуперция иглолистна, плаун обикновен *(Huperzia inundata (L.) Bernh = L.selago)*, Цистозира *(Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.)*.

На територията на община Първомай от забранените за събиране билки се срещат Волски език (Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.), Момина сълза (Convallaria majalis L.), Ружа лечебна (Althaea officinalis L.)

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.[1]

На територията на община Първомай към края на 2017 г. има 1 билкозаготовителен пункт – „Хербабио“ ЕООД. Издадените позволителни на билкозаготвителния пункт са за черен бъз (цвят), шипка (плод), лайка (цвят).

Защитените лечебни растения, намиращи се на територията на ТП ДГС „Първомай“ са следните - ***Защитени лечебни растения, включени в приложение № 3 на Закона за опазване на биологичното разнообразие, срещащи се в района на горското стопанство:***

1. Седефче *(Ruta graveolens)*
2. Кръглолистна вълча ябълка *(Aristolochia rotunda)*
3. Лехрианов (тънкожилест) пелин *(Artemisia lerchiana)*
4. Анакамптис обикновен *(Anacamptis pyramidedis)*
5. Салеп шлемовиден *(Orchis militaris)*
6. Салеп пеперудоцветен *(Orchis papilionaceae)*

Под режим на опазване и регулирано ползване от природата са лечебни растения, посочени в приложение № 4 на Закона за опазване на биологичното разнообразие:

1. Бодлив залист, рускус *(Ruscus aculeatus)*
2. Подезичен залист, миши трън *(Ruscus hipoglossum)*
3. Момкова сълза *(Polygonatum officinale)*
4. Блатно кокиче *(Leucojum aestivum)*
5. Иглика *(Primula vulgaris)*
6. Червен божур *(Peonia peregrina)*
7. Есенен минзухар *(Crocus pallasii)*
8. Лечебна зайча сянка (*Asparagus officinalis)*
9. Залист бодлив *(Ruscus aculeatus)*
10. Синчец обикновен *(Scilla bifolia)*

[1] Съгласно Закона за лечебните растения **билки за лични нужди** са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг; стръкове - до 2 кг; листа - до 1 кг; кори - до 0,5 кг; цветове - до 0,5 кг; семена - до 0,1 кг; плодове - до 10 кг; пъпки - до 0,5 кг; талус - до 1 кг.

Традиционни видове лечебни растения, подложени на ползване:

1. Горска ягода *(Fragaria vesca)*
2. Червен кантарион *(Centaurium erythrea)*
3. Мащерка *(Thymus)*
4. Подъбиче *(Thorncroftia Thuspeinanta)*

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Като основна причина за намаляване на лечебните растения е тяхната свръх експлоатация, неправилно събиране, липсата на период на възстановяване на популациите, прекомерната паша на едър и дребен добитък и др.

Опазването на лечебните растения е отговорност както на местните власти, издаващи позволителни и осъществяващи контрол, така и на ползвателите.

Поради тази причина за изпълнение целите на ПООС 2018-2020 г. ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за

пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;

- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Първомай, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Приемане на образци от Общински съвет за удостоверения съгласно Закона за лечебните растения;
- Извършване на постоянни проверки на място (пунктове, пазари) за спазване на условията, посочени в позволителните за ползване на лечебни растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

На територията на община Първомай се намират следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии: Защитена местност „Находище на блатно кокиче“ в с. Виница, „Находище на блатно кокиче“ в с. Градина, ЗМ „Поповата ада“, ЗМ „Шарения остров“. Територията на община Първомай е обхваната от една защитена зона BG0002081 „Марица – Първомай“.

Опазването на лечебните растения, находящи се в тези територии и зони се извършва съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен

В Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Община Първомай, както и приложенията към нея, са определени начините за земеползване и издаване на позволително за ползване на лечебни растения, лицата, на които се издават, както и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.

Към настоящия момент няма предложения за тяхната актуализация и е целесъобразно тази информация да остане в настоящата Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Общината.